

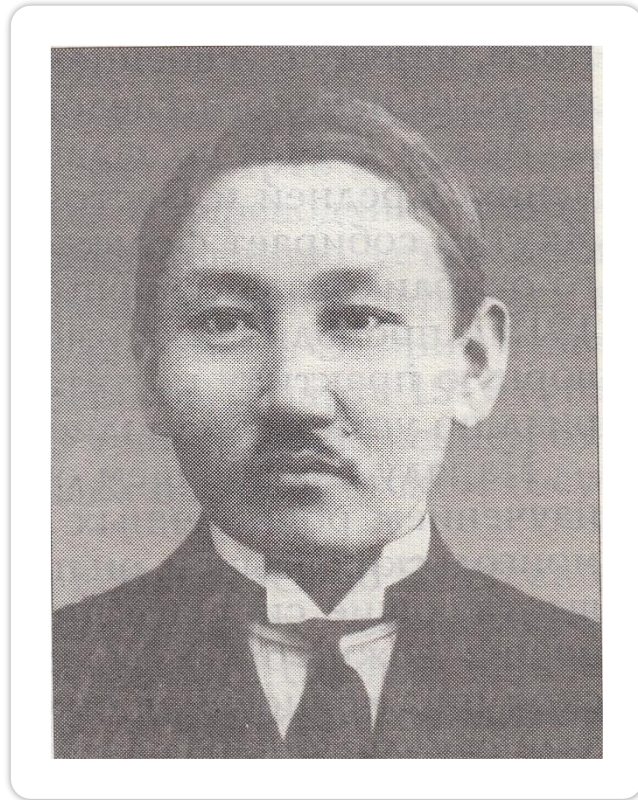
Төрөөбүт тыл, сурук-бичик

Брейн-ринг

I түһүмэх

Бэлэм эппиэттэртэн сөптөөх варианты талыы. Ыйытыы кэнниттэн, толкуйдуурга 30 сөкүүндэ бэриллэр. Онтон хамаандалар сигналынан бары тэнгэ нүөмэрдээх карточканы уунан көрдөрөллөр.

Сөп эппиэт иһин – 3 очко.

Саха алпабыытын төрүттээчи
Семен Андреевич Новгородов

Семен Андреевич төрөөбүт күнэ, сыла хаһан этэй?

1. Олунньу 13 күнэ 1991 с.
2. Олунньу 13 күнэ 1892 с.
3. Олунньу 14 күнэ 1882 с.

Төрөөбүт сирин аата?

1. Боотуруускай улуунун Баайабы нэһилиэгэ
2. Таатта улуунун 1-Дьохсоҕон нэһилиэгэ
3. Боотуруускай улуунун 2 – Хатылы нэһилиэгэ

Кыра эрдэбинэ нууччалыы ааҕарга, суруйарга
уонна арифметикаҕа ким бастакынан
үөрэппитэй?

1. Андрей Винокуров – таһара
үлэһитэ.
2. В. М. Ионов- политсыылынай
3. Эдуард Карлович Пекарскай –
политсыылынай.

Семен Андреевич ким чааһынай оскуолатыгар бигэ билини ылбытай?

1. Прокопий Нестеревич Сокольников – быраас.
2. И. Т. Цыпенко- политсыылынай.
3. В. М. Ионов – политсыылынай.

**Семен Новгородов бастакы айымньылары
1912-1913 сс. ханнык сурунаалга бэчээттэнэн
тахсыбыттарай?**

- 1. Саха тыла.**
- 2. Саха санаата.**
- 3. Саха аймах.**

Дьокуускайдаабы реальной училищены бүтэрэн
баран, биир сыл учууталлаан баран 1913
сыллаахха ханнык үөрэххэ киирэрий?

1. Петербурдаабы университет арабско-персидско-турецкай разрядтаах илинни тыллар факультеттарыгар.
2. Иркутскай губерния Эхирит-булакатскай аймагар.
3. Москубатаабы педагогическай университетка.

Төрүт өбүгэ тылын сөргүтэн –
сахабыт тылын баай
сүмэһинин толору
туһаныабын!

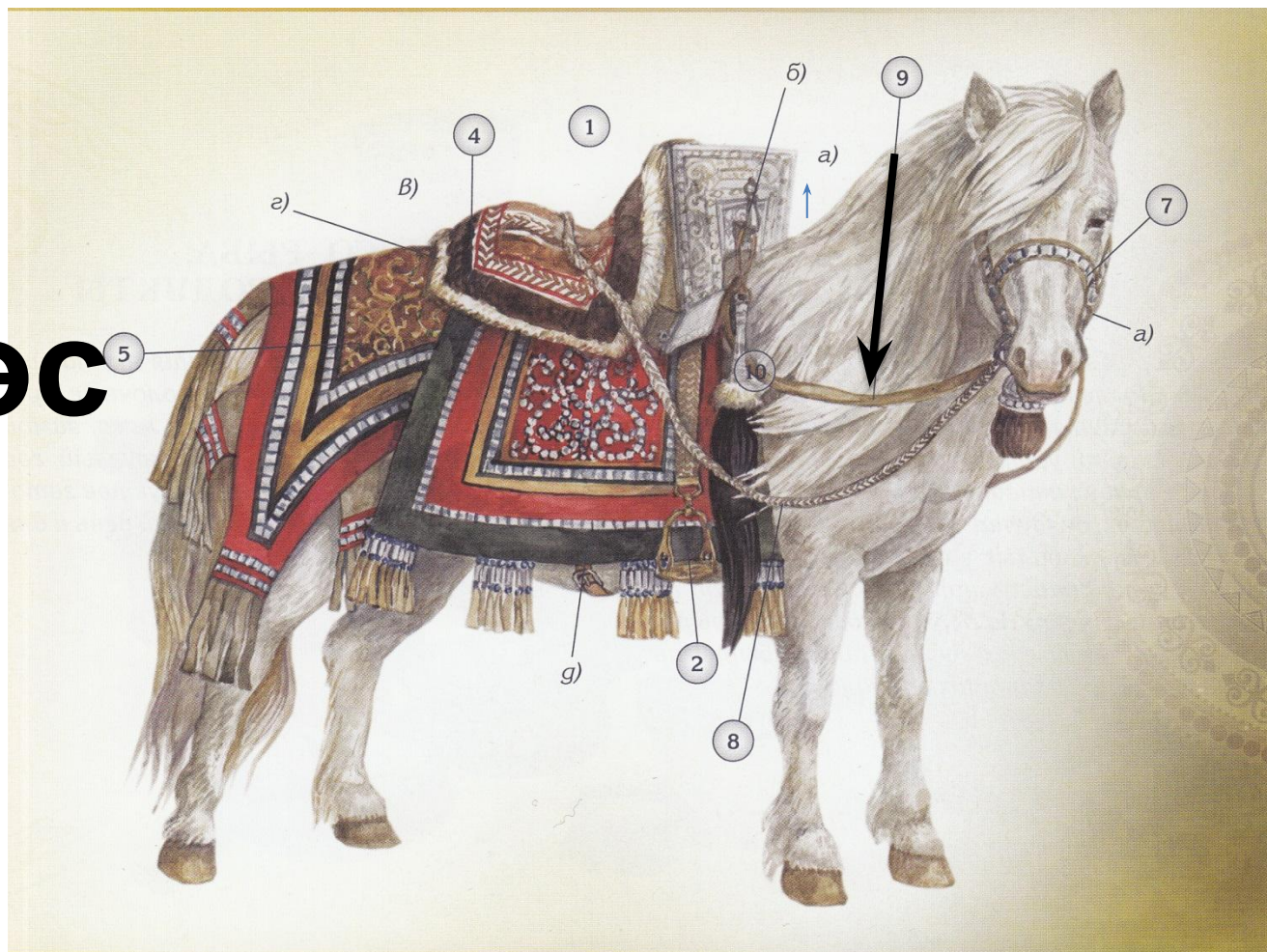
Ойууга ыйыллыбыт тэрил туох диэн ааттаабый?

1. Үүн

2. Холун

3. Көнтөс

3.
Көнтөс

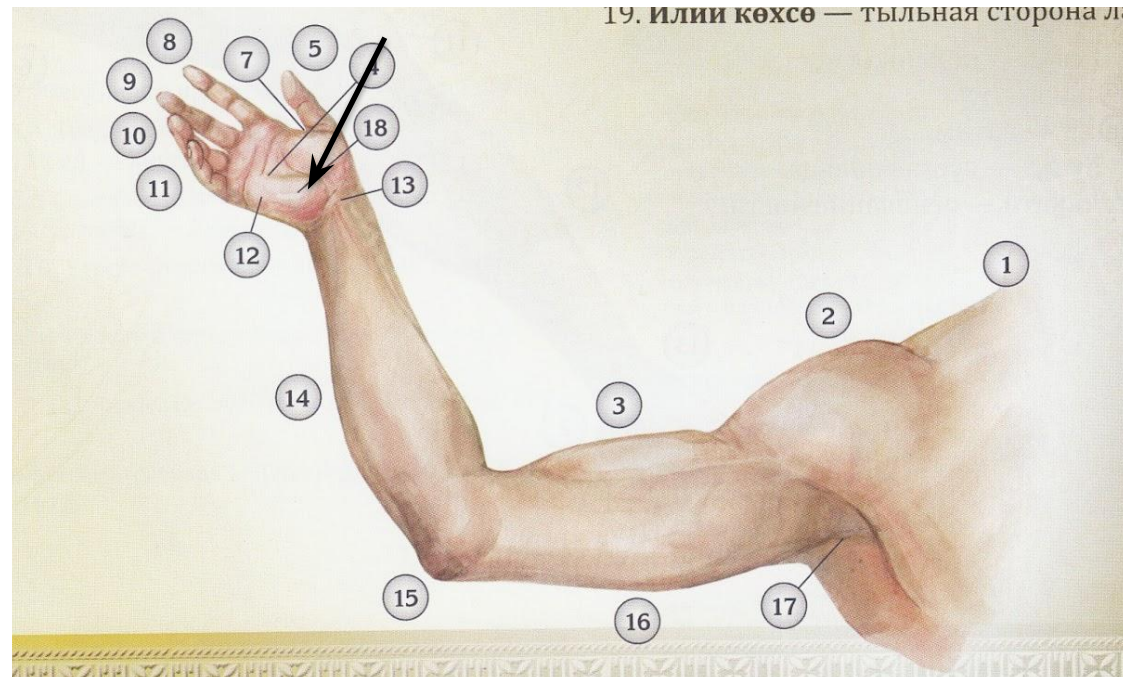
Бу тэрил аата?

1. Тыы
2. Онгочо
3. Баат

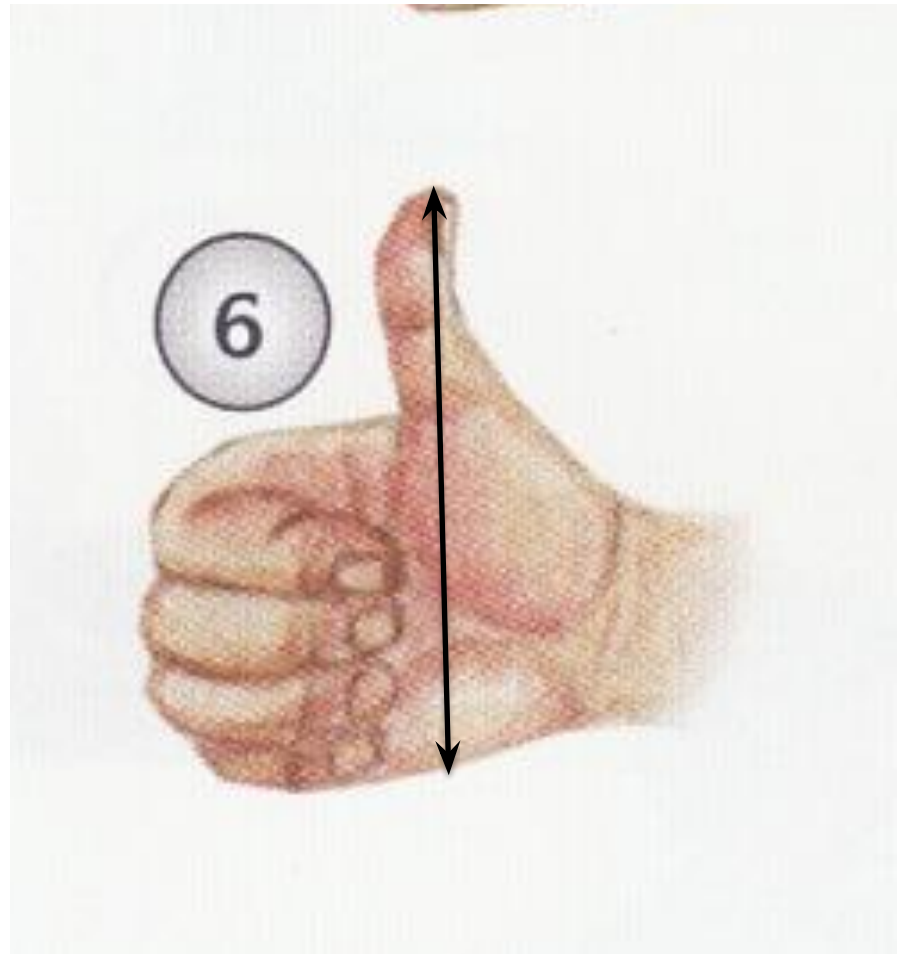
Ойууга ыйыллыбыт ытыс чааһа туох диэн ааттанарый?

1. Илии көхсө
2. Ытыс кырыыта
3. Ытыс тилэбэ

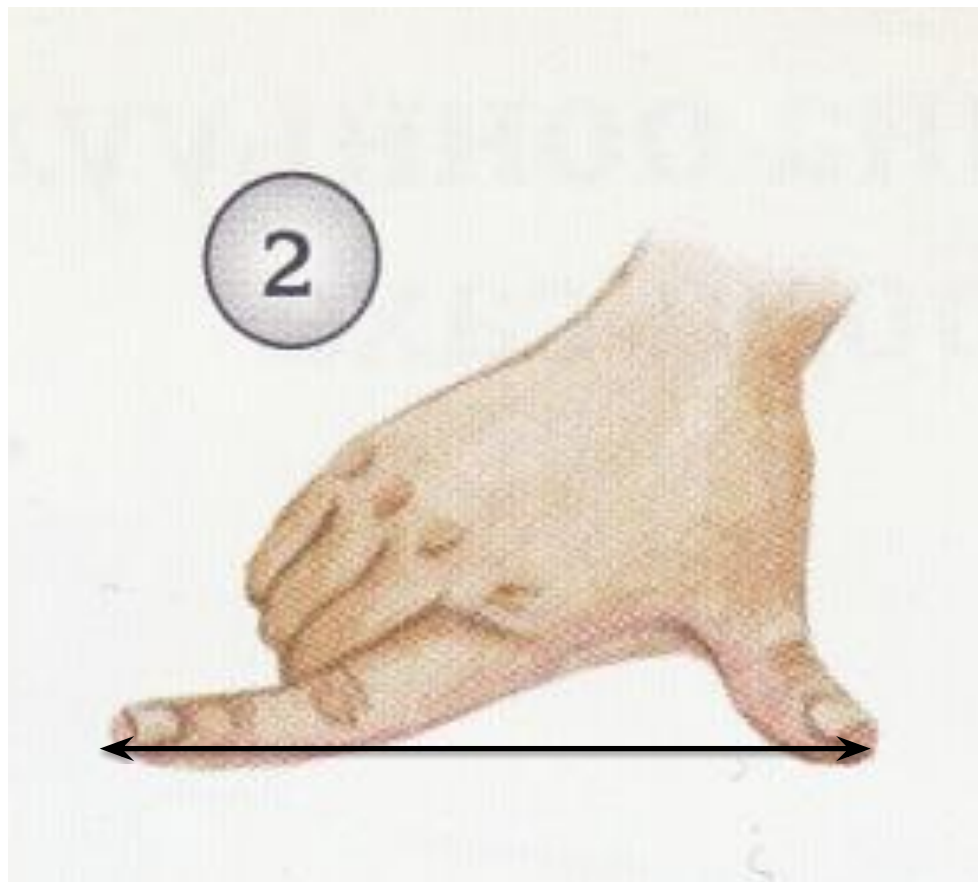
Бу уста кээмэйн аата?

1. Суор холото
2. Сүөм
3. Тутум

Уста кээмэйн аата?

1. Сүөм
2. Мунгур сүөм
3. Харыс

Саха өйдөбүлүнэн биир суукка түүннээх күнгэ тэннэхэр, ол эрэн дьыл уһунун ааҕарга күн тахсар ахсаанына 365 күнгэ тэнниир. Ордук 366 күннээх сылы туох диэн ааттыылларый?

1. Уһун сыл
2. Үрдүк сыл
3. Ордук сыл

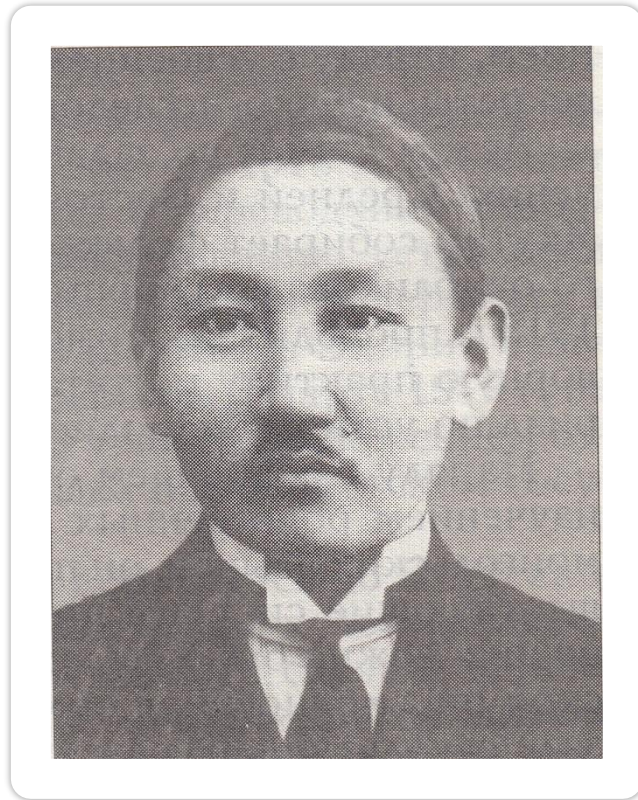

II түһүмэх

Хайа хамаанда төһө түргэнник
эппиэттииргэ бэлэминэн Хапытаан
илиитин өрө уунар. Сөп эппиэт иһин – **3**
очко

Сыыһа буоллабына иккис хамаанда
эппиэттиир – сөп буоллабына **2 очко**,

Сыыһа эппиэттээтэбинэ 3 хамаанда
эппиэттиир, сөп – **1 очко**. Сыыһа – очко
ылбат.

Саха алпабыытын төрүттээчи
Семен Андреевич Новгородов

- 1913 сыллаахха 21 саастаах Новгородов Всероссийской съескэ дакылааттаах кыттар.Бу туох идэлээх дьон съестэрэ этэй?

Учууталлар

- Съесскэ аахпыт дакылаатын аата «Краткие сведения об якутах, их школы и их право на образование» .

Бу дакылаатынан кини тугу
туруорсубутай?

Национальнай оскуоланы тэрийэн,
үөрэхтээһини төрөөбүт саха тылынан
ыытары

- Новгородов алпабыытын иннинэ баар сахалыы алпабыыт ханнык омук алпабыытыгар олобурбут этэй ?

Нуучча алпабыыта, кириллицаба

- Новгородов алпабыыта хайа тыллар алпабыыттарыгар олобуран оноһуллубутай?

Нуучча уонна латинскай алпабыыттарыгар, Пасси диэн французскай языковед аан дойдутаабы фонетическай транскрипциятыгар сөп түбэһиннэрэн.

- 1917 сыл кулун тутарыгар саха сириг бастакы үлэһит дьонун (крестьяннар) съездыгар Новгородов бэйэтин алпабыытыгар олобуран оноһуллубут кинигэни бэчээккэ таһаарары туруорсан, ол кинигэ бэчээттэнэн тахсыбыта.

Ол ханнык кинигэ этэй, ааптара ким этэй?

В.М.Ионов «Сахалыы сурук-бичик»
букубаара

1923 сыллаахтан ханнык республиканскай
хаһыат бастакынан Новгородов
алпыбыытынан бэчээттэнэн тахсар
буолбутай?

КЫЫМ

- Саха тылын уонна суругун күнэ хас сыллаахтан бэлиэтэнэр буолбутай?

1996 сыллаахтан Новгородов төрөөбүт күнүгэр Олунньу 13 күнүттэн.

Өс хоѳооно- өбүгэ номоѳо.

Сирэйигэр суорат кутан салыам диэбиккэ дылы

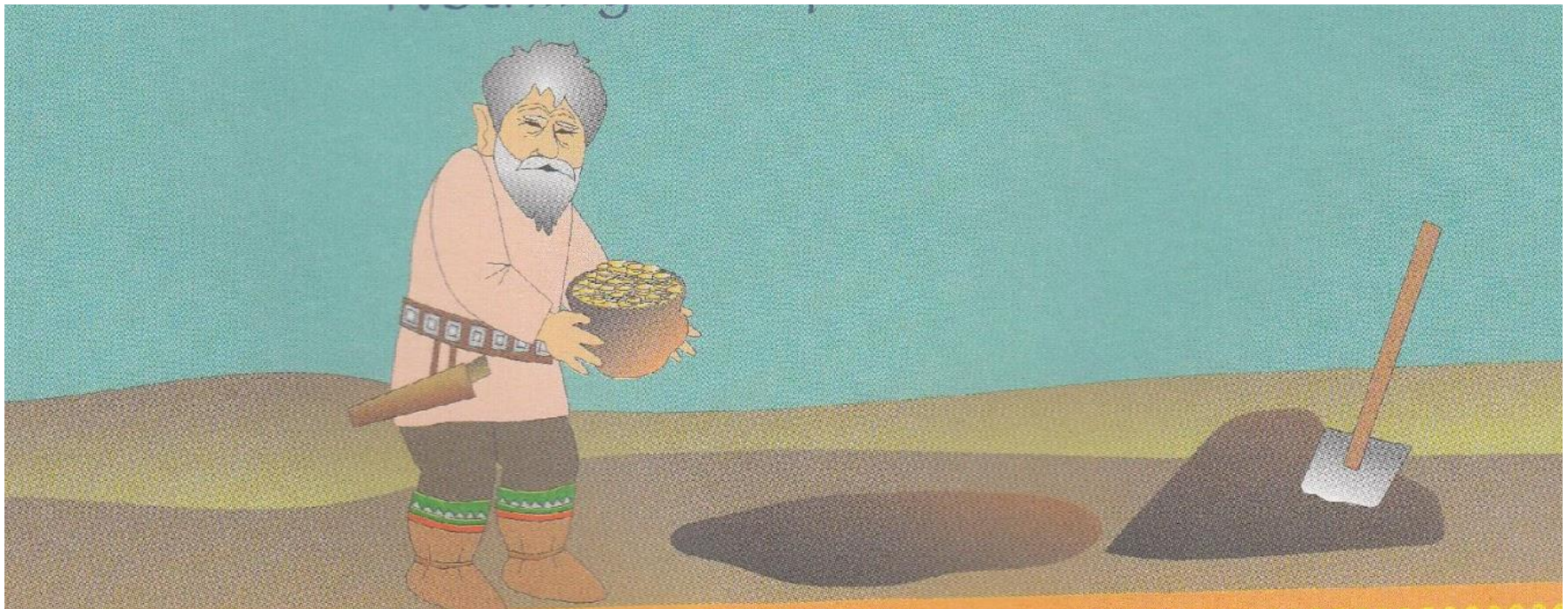
Сытар ынабы туруорбат

Сүгэ кыайбатаҕын, сүбэ кыайар

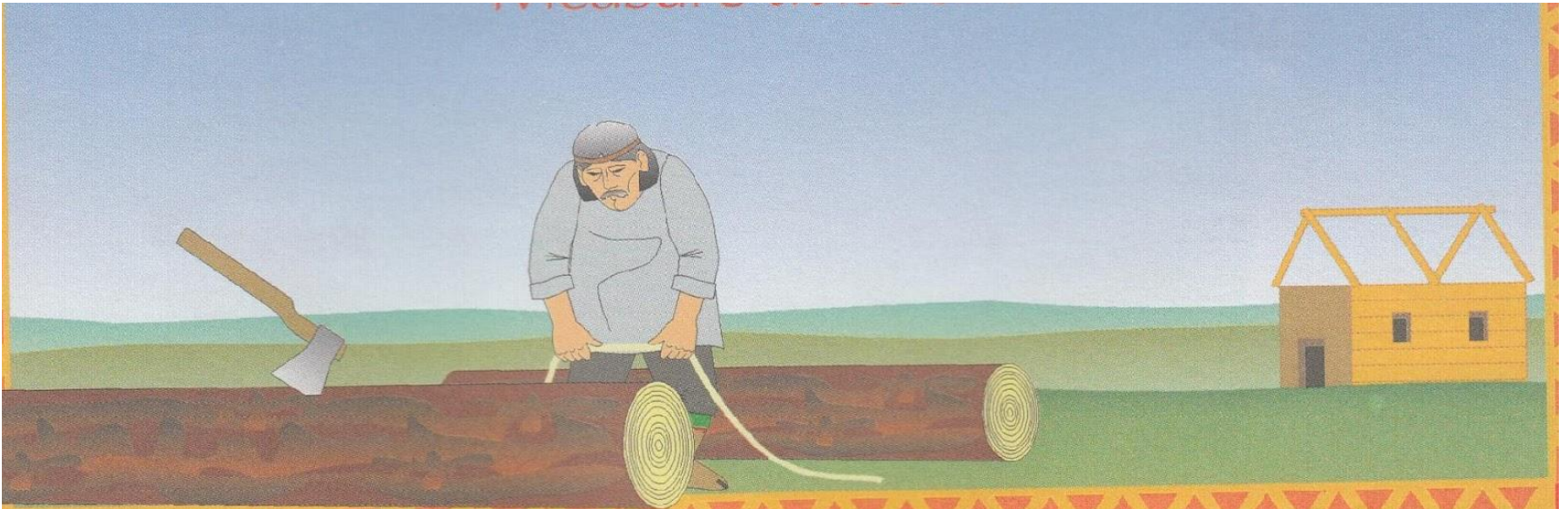
Көрдөөбүт көһүэйэ көмүһү булар

Күөскүн эрдэттэн өрүнүмэ

Кэрдигэн иннинэ кээмэйдээ,
туттуон иннинэ толкуйдаа

III түгүмэх

Хапытааннар күрэхтэрэ.

1 мүнүүтэ иһигэр төһө ыйытыыга сөпкө
эппиэттээбитинэн очколара аабыллар.